

31. ročník matematické olympiády

Predhovor

In: Jozef Moravčík (editor); Leo Boček (editor); Lev Bukovský (editor); Miroslav Fiedler (editor): 31. ročník matematické olympiády. Zpráva o řešení úloh ze soutěže konané ve školním roce 1981-1982. 23. mezinárodní matematická olympiáda. (Slovak). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984. pp. 5-9.

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

PREDHOVOR

Milí mladí priatelia a pracovníci v matematickej olympiáde,

kolekcia ročeniek matematickej olympiády (MO) začína zväzkom, ktorý práve beriete do rúk, už svoju štvrtú deťiatku. Nájdete v ňom ako obvykle prehľad o organizácii a výsledkoch 31. ročníka MO, ktorý sa konal v školskom roku 1981/82, všetky súťažné úlohy s riešeniami, výber úloh celoštátneho korešpondenčného seminára a podrobnú informáciu o priebehu a výsledkoch 23. medzinárodnej matematickej olympiády (MMO) v Maďarsku.

Priebeh 31. ročníka MO a jeho výsledky sme sledovali s ešte väčším záujmom než v predchádzajúcich ročníkoch. To preto, že nás zaujímalo, ako sa osvedčí nová organizácia školského kola súťaže. Po pätnástich rokoch odpadli vo všetkých kategóriách nepovinné prípravné úlohy a v stredoškolských kategóriách A - C ich nahradila klauzúrna súťaž na záver školského kola, ktorá sa uskutočnila na jednotlivých stredných školách v kategórii A v polovici decembra 1981 a v kategóriách B a C vo februári 1982. Predovšetkým možno konštatovať, že v porovnaní s predchádzajúcim ročníkom

takmer vo všetkých krajoch vzrástol počet gymnázií, ktorých žiaci sa zapojili do riešenia úloh školského kola súťaže. Zvlášť markantne sa to prejavilo v kategóriách B a C. Kým počet účastníkov školského kola kategórie A vzrástol len mierne (o 11,3 %), počty súťažiacich v kategóriách B a C sa zvýšili o 54 %, resp. o 47,2 %. Vyššie nároky na súťažiacich v klauzúrnej časti školského kola mali za následok pokles počtu účastníkov krajského kola v kategóriách A (o 33,1 %) a B (o 14,5 %), ale zato sa zvýšilo percento úspešných riešiteľov krajského kola v oboch týchto kategóriách (v kategórii A zo 14 % na 24,1 % a v kategórii B dokonca z 13,6 % na 33,4 %). V kategórii C sa situácia vyvinula inak, keď v klauzúrnej časti školského kola bolo úspešných až 72,3 % účastníkov, takže v niektorých krajoch z organizačných dôvodov ani nebolo možné pozvať všetkých do krajského kola a zúčastnili sa ho len tí, ktorí v klauzúre školského kola nazbierali najviac bodov, ale v krajskom kole bolo úspešných len 7,9 % jeho účastníkov, čo je približne na úrovni predchádzajúceho ročníka MO (8,2 %). Príčina tohto javu je pravdepodobne predovšetkým v tom, že rozdiel v náročnosti úloh krajského kola a klauzúrnej časti školského kola v tejto kategórii bol relatívne veľký. Úlohy klauzúrnej časti školského kola totiž pomerne úzko súviseli s úlohami domácej časti, zatiaľ čo úlohy krajského kola i pri tematickej nadväznosti vyžadovali od riešiteľov nepomerne viac dôvtipu.

Väčšia vyrovnanosť a vyššia relatívna úspešnosť sa prejavili aj u účastníkov celoštátneho kola kategórie A. Najúspešnejší z nich reprezentovali našu vlasť na 23. MMO v Budapešti. Ich účinkovanie na medzinárodnom fóre možno označiť za úspešné a podrobnejšie ho hodnotíme na inom mieste.

Tieto výsledky ukazujú, že v podstate sa dosiahli ciele, ktoré ministerstvá školstva a ÚV MO organizačnými zmenami sledovali. Bolo by však predčasné robiť zovšeobecňujúce závery z jednoročných poznatkov, a tak si na objektívne zhodnotenie dôsledkov novej organizačnej úpravy budeme musieť ešte počkať.

V kategórii Z sa nová organizácia školského kola okrem zrušenia prípravných úloh prejavila v zvýšení počtu súťažných úloh I. kola zo štyroch na šesť, ktorých riešenia žiaci odovzdávajú po trojiciach v dvoch rôznych termínoch. I tu sa počet účastníkov I. kola mierne zvýšil (o 3,4 %) a počet úspešných riešiteľov poklesol (o 10,5 %), ale počet úspešných riešiteľov okresného kola vzrástol o 5,8 %. Ani pri tejto kategórii by však nebolo na mieste robiť predčasné závery.

Z iniciatívy MŠ ČSR a Jednoty československých matematikov a fyzikov (JČSMF) sa koncom augusta 1982 uskutočnil seminár »Formy starostlivosti o žiakov talentovaných na matematiku a fyziku« v Hradci Králové. Jeho účastníci venovali značnú pozornosť problematike žiackych súťaží vrátane MO. Zo záverov tohto seminára si zvláštnu zmienku zasluhujú odporúčania vytvárať podmienky pre postupné rozšírenie MO do nižších ročníkov základnej školy, poriadat vo všetkých krajoch pre riešiteľov jednotlivých kategórií krajské sústreďenia a organizovať krajské korešpondenčné semináre. Pri týchto i ďalších odporúčaní vychádzali účastníci seminára z pozitívnych skúseností s uvedenými formami práce s talentami v jednotlivých krajoch. Prijalo sa tiež odporúčanie navrhnuť takú organizáciu súťaží alebo hodnotenie žiakov v MO, ktorá by rešpektovala ich rôznu prípravu v matematike. Pokiaľ ide o súťaž v riešení náročnej-

ších úloh pre žiakov základných škôl, uskutočnila sa pokusne v školskom roku 1980/81 vo všetkých krajoch SSR od 5. ročníka a stretla sa až s nečakaným záujmom žiakov i učiteľov. V každom z 5., 6. a 7. ročníka základnej školy sa jej zúčastnilo okolo sedem tisíc žiakov a v okresných kolách bolo okolo 1 800, v 5. ročníku dokonca takmer 2 000 riešiteľov. Pri repríze experimentu v školskom roku 1981/82 počty základných škôl, ktorých žiaci sa súťaže zúčastnili, ešte vzrástli a viac než o tisícuku sa zvýšil počet riešiteľov školského kola v jednotlivých kategóriách totožných s ročníkmi základnej školy. Pritom počet účastníkov okresného kola v 5. a 6. ročníku prekročil 2 000 a v 7. ročníku dosiahol takmer 1 900. Úspešné poznatky z organizácie takejto súťaže sa získali tiež v krajoch Západočeskom, Stredočeskom a Severomoravskom, v ktorom v záujme zlepšenia výberu žiakov do tried základnej školy so zameraním na matematiku a prírodovedné predmety organizovali MO už pre žiakov 4. ročníka.

Spomínané skúsenosti ukazujú, že myšlienka skoršieho vyhľadávania matematicky nadaných žiakov postupne zapúšťa korene aj u nás, keď v zahraničí, zvlášť v ZSSR, NDR, Maďarsku a Bulharsku, majú v tomto smere už mnohoročné pozitívne poznatky. Z týchto socialistických krajín by bolo možné uviesť i fakty o aktívnom vzťahu mládežníckych organizácií k propagácii a organizačnému zabezpečeniu súťaží pre vyhľadávanie talentov. Podľa platného organizačného poriadku MO je aj u nás SZM jedným zo spoluporiadateľov. Jeho podiel na organizácii MO by mal spočívať najmä v propagácii súťaže medzi zväzákmi na stredných školách a v oceňovaní dosahovaných výsledkov. Na základných školách

by mali podobnú úlohu plniť základné útvary PO SZM. Na seminári v Hradci Králové sa poukazovalo na užitočnosť určitej symbiózy medzi Stredoškolskou odbornou činnosťou a MO, resp. Fyzikálnou olympiádou, čo vyústilo do odporúčania prehĺbiť vzájomnú spoluprácu pri zabezpečovaní predmetových olympiád a SOČ medzi jednotlivými zložkami školskou správou, JČSMF, SZM a jeho PO - v otázke organizácie, členenia, bezpečnosti a pedagogického dozoru.

Seminár priniesol pre prácu s talentami celý rad cenných podnetov a chceme veriť, že jeho odporúčania sa v relatívne krátkom čase dostanú do každodennej praxe na prospech práce s talentami i pre ďalší rozvoj matematickej olympiády.

Ústredný výbor matematickej olympiády

